הלכה · משנה תורה · מפרשים · אור שמח · ספר קורבנות

אור שמח על משנה תורה, הלכות מחוסרי כפרה

רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אור שמח על משנה תורה, הלכות מחוסרי כפרה

רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אור-שמח-על-משנה-תורה-הלכות-מחוסרי-כפרה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161024v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ב 4
הלכה ג 4
הלכה ז 5
פרק ב 5
הלכה ה 5
פרק ג 5
הלכה א 5
פרק ד 6
הלכה ב 6
הלכה ג 7
פרק ה 8
הלכה א 8
הלכה ד 8
הלכה ח 9
הלכה ט 9

פרק א

הלכה ב

גר שמל וטבל כו' שהוא אסור לאכול בקדשים עד שיביא קרבנו כו'.

צריך ביאור לפ"ז איך אמרי ב"ש גר שנתגייר בערב פסח טובל ואוכל את פסחו לערב הא צריך להביא כפרתו ובלא קרבן הוא אסור לאכול בקדשים. ואם נפרש דהך טבילה הוא מפני שמחוסר כפורים שאסור לאכול בקדשים צריך טבילה כשהביא כפרתו כדפסק רבינו בפי"ב מהלכות אבות הטומאות עפ"י משנה וסוגיא דריש פרק טבול יום הא כתבו רבותינו בתוס' פרק חומר בקודש ד"ה האונן ומחו"כ דמחוסר כפורים דגר אינו צריך טבילה יעו"ש. ובאמת רש"י בכריתות שם כתב דלרבנן דפליגי על ראב"י מותר לאכול בקדשים [בקצת גירסאות] ואם נאמר דמה דגר אינו אוכל בקדשים הוא רק דרבנן אפשר לזה ג"כ לא העמידו דבריהם במקום פסח או משום שישראל עצמם עשו פסח ואכלו במילה לבד וכ"ז דחוק. והעיקר דגר כשהביא כפרתו צריך טבילה כדין כל מחוסר כפורים וכמו ערל ישראל שצריך טבילה ודלא כהתוס', ובאמת מנא לן דגר אסור לאכול בקדשים עד שיביא כפרתו ולא מצאנו שום דרשה ע"ז, ואולי סבר כתנא דסבר דבקדשים לא יאכל עד אשר יטהר במחוסר כפרה וזה בזב בעל ג' ראיות ומצורע בימי חלוטו כו' ויטהר בכפרה אמר ואיהו יסבור דהא דערל אסור בתרומה נפקא ליה מגז"ש דשכיר ותושב משכיר ותושב ולית ליה דברה תורה כלשון בני אדם ומאי מרבה קרא דאיש איש אם לא גר שנתגייר וקודם שהביא כפרתו דאסור לאכול בקדשים עד שמביא קרבנו:

ואולי זהו תנא דפליג עליה דר"י דמוקי בזב בעל שלש ראיות כו' דנפלא דלא נזכר מקום התנא. ולפ"ז יתכן דאיהו ראב"י דקא חשיב גר מחוסר כפרה דאסור לאכול בקדשים מן התורה דאם הוי רק מד"ס ומשום פשיעותא שמא אינו מביא כפרתו [וכדאמר בב"מ (דף נ"ד) גבי נתן הקרן ולא נתן החומש] לא הוה חשיב ליה בכלל מחוסרי כפרה וע"כ דמפיק מאיש איש והוא צרוע או זב כו' עד אשר יטהר ומפרש במחוסר כפרה ויטהר בקרבן אחר ומאיש איש מרבה גר שלא הביא כפרתו יעוין פרק הערל (דף ע"ה) יעו"ש ודוק:

הלכה ג

הזב והזבה קרבן כו' והיולדת קרבנה כבש כו'.

תוספתא מגילה אין בין זבה ליולדת אלא הבאת קרבן. המעיין יראה כי לא נכלל בהבאת קרבן מה שעשירה יולדת מביאה כבשה לחטאת, והו"ל לומר אלא בקרבן, ומזה סעד עצום למה שפירש רבינו חיים בתוס' זבחים (דף צ') ד"ה למקראה הקדימה הכתוב

דביולדת צריך להקדיש העולה קודם החטאת ובכל הקרבנות מקדיש החטאת ואחר כך מקדיש העולה, וזה מדוייק בכתוב ובמלאת ימי טהרה כו' תביא כבש כו' לעולה כו', וזה שאמר אלא הבאת קרבן היינו ההקדש שתקדיש העולה קודם ביולדת ודוק:

הלכה ז

ונמצאת חטאת זו חולין שנשחטו בעזרה.

נ"ב נזיר (דף כ"ט) עיי"ש ובמק"א הארכתי:

פרק ב

הלכה ה

ראיה שלישית אין בודקין אותו בה כו'.

ירושלמי מגילה פ"א ה"ח, אר"א לא לסותרו אמרתי אלא שלא יביא קרבן לא אמרתי שאינו זב לסתור זב הואיל לסתור לא אמרתי אלא שלא יביא קרבן, וצ"ל כך, לא אמרתי שאינו זב לסתור זב הוא י"ל [יש לו] לסתור, ופירושו דבנדה (דף ל"ה) דריש והזב את זובו לזכר ולנקיבה כיון שהוא זב הוא שוה לנקיבה שהיא מטמאה באונס ובשתים הוא זב להיות נצרך ז' נקיים ואם יראה זוב בנתיים יסתור אך אינו זב להביא קרבן לכן באונס סותר ג"כ [ויעוין ירושלמי סוף נזיר ה"ד מה נדה כו' לכשיעשה כנדה] אך קרבן אינו מביא אם הוא באונס דרק לדבר שהוא זב לזה מטמא באונס, וזה שאמר לא אמרתי שאינו זב לסתור זב הוא יש לו לסתור אף באונס דשוה לנקיבה. וזהו דמסיק ע"ד דר"ל ראה שתיים בשופי ואחת באושי סותרת פירוש אם הוא בתוך הז' ואינה מביאה קרבן אם הוא סמוך ביום שלישי. ואח"כ צ"ל הדא אמרה כו' דר"ל היא ניתני השניה בסתירה ובקרבן השלישית בקרבן ולא בסתירה, פירוש השניה צריכה להיות משופי בסתירה ובקרבן שפירושו שטהור לגמרי אם ראה מאונס השלישית אף באונס סותרת גם לר"א, אר"י מתניתא בשני ב"א כו'. וכל הסוגיא מוכחת דלא כרב הונא דבבלי דראיה ראשונה באונס מצטרפת לטומאת ז' דא"כ לא הוי מקשי מידי ולכן בבבלי לא נזכר כלל מזה, ועיין כריתות (דף ח') ויש להאריך בהך דר' יוסף שם ואכמ"ל והבן:

פרק ג

הלכה א

וכשיפסוק הזיבות מונה שבעה ימים נקיים כזבה כו'.

צ"ע אם זב בעי הפסק טהרה דבזבה אשכחן בפרק תינוקת בדקה עצמה ביום ז' שחרית

ומצאה טמאה ובין השמשות לא הפרישה ולאחר זמן בדקה ומצאה טהורה ה"ז בחזקת טמאה כו' ובכתמים פשיט (בדף נ"ג) דצריכה הפסק טהרה, אמנם בזב לא אשכחן אם בעי הפסק טהרה או לא מי מונה ז' ימים לטהרתו בלא הפסק טהרה בימי טומאה וטעמא דכיון דאינו מטמא עד שיצא לחוץ כל כמה דלא מצא זוב לא מחזקינן מספיקא דחזי, ויעוין סוף נזיר משנזקק לטומאה כו' וספיקו טמא כו' לא תימא ספק חזי ספק לא חזי כו', ולענין ספירת ז' נקיים אשכחן דבעי בדיקה גבי זב ג"כ בפרק תינוקת אבל הפסק טהרה לא מצאנו. ולכאורה ראיה משבת (דף י"א) דאמר זב בעל ג' ראיות נמי מבעי ליה לספירה לא נצרכה אלא לבו ביום, ואם נאמר דבעי הפסק טהרה מיבעי ליה למיחזי אם הוא מפסיק בטהרה. אמנם מזה אין ראיה דאימור סבר כמאן דאמר בפרק תינוקת שם דיום ראשון כיון דהוחזק מעין פתוח לא מהני הפסק טהרה בשחרית אם לא בבין השמשות וא"כ באמצע יום לא מבעי לכיס כלל כיון שבאותו יום ראה זוב. אמנם מדברי רבינו לקמן הלכה ג' ובדק ביום הטומאה עצמה ומצא טהור ונפסק הזוב ובדק בז' מפורש דבעי הפסק טהרה יעו"ש. ונראה דזה כוונת המשנה סוף פרק בנות כותים אבל הזב והזבה כו' בחזקת טומאה שצריכין הפסק טהרה ודוק. ובחידושי תורה כתבתי עוד בזה:

פרק ד

הלכה ב

ואם הניף זה בפ"ע כו'.

נ"ב מנחות (דף ס"א) עיי"ש:

ואחד בידו הימנית ומערה לידו השמאלית ומזה באצבעו הימנית כו'.

עיין כסף משנה. ופשט הפסוק מורה כרבינו דאם הגירסא בתוספתא עיקר דדם האשם מקבל בשמאל ומזה באצבעו הימנית הו"ל למיכתב גבי דם האשם ולקח הכהן בכף השמאלית ונתן באצבעו הימנית כו' וע"כ כרבינו. ואולי משום שע"ג פרוכת כתב קרא גבי שמן.

ונראה ראי' לדברי רבינו מהא דפרה פרק ג'. שחט בימינו וקבל בשמאלו ר' יהודא אמר בימינו הי' מקבל ונותן לשמאלו ומזה בימינו כו' ולא איתפרש במאי פליגי. ולפי רבינו א"ש דבספרי זוטא בפרשת חקת איתא דר"ש בן חנינא פלפל עם ריה"ג ואמר בלשון אחד הואיל ודם אשם מכשיר ודם פרה מכשיר כו' מוטב לדון הכשר דם מהכשר דם כו' ולשון אחר הואיל ושמן אשם מכשיר ודם פרה מכשיר יעו"ש אף הכשר דם פרה ביד ולא בכלי. אם כן לפי מה דיליף משמן מצורע לפרה מקבל בכפו השמאלית ומזה באצבעו

הימנית [דיציקה על כפו קבעה ונשפך קודם ימלאנו אם כן היציקה לכפו כמו קבלה בפרה] ולפי מה דיליף מדם מצורע מקבל בידו הימנית ומערה לשמאל ומזה באצבעו הימנית כמוש"כ רבינו ובזה פליגי חכמים ור' יהודא ודו"ק. ובפ"ק דתוספתא זבחים מבואר כפסק רבינו אלא דנתחלף שם דבמקום שכתוב דם אשמו של מצורע צ"ל לוג שמן. ובמקום לוג שמן צ"ל דם אשמו יעוי"ש היטב.

הלכה ג

שירי הלוג כו'.

נ"ב זבחים (דף מ"ד) עיי"ש וספרא מצורע פרק ג' הלכה ב' עיי"ש ובלח"מ ד"ה לא ידעתי כו', נ"ב דבריו תמוהים מאוד:

ואם אכל לוקה כאוכל קדשים קודם זריקה.

דע דבתוספתא גבי נשפך הלוג פליגי חכמים סברי דכולן נאכלין ור"א ור"ש סברי דאינו נאכל אלא אחרון, ופשוט דכוונת התוספתא על חסר הלוג דחסר הלוג קודם מתן בהונות ג"כ יביא אחר ויתן ממנו לבהונות כמושי"ת ובזה פליגי אם כולן נאכלין (יעוין ר"ש בזה). וזה פלוגתת אותן התנאים דפליגי ביומא (דף ס"א) דר"א ור"ש אומרים דכולן מטמאים בגדים וחכ"א אינו מטמא בגדים אלא אחרון, ודע דחכמים סברי דנשפך תוך מתן שבע יביא לוג אחר ויתחיל בתחלה ור"א ור"ש סברי דמתחיל ממקום שפסק וא"כ על כרחין מיירי הכא דנתן מלוג אחד מתן שבע ומלוג אחד מתן בהונות וסברי דאינו נאכל אלא אחרון אבל הלוג שנתן ממנו מתן שבע אינו נאכל ומוכח מזה דהוי כאוכל קודם זריקה אף שאוכל קודם מתן בהונות דאם תאמר דמתן בהונות הוי כהקטרת אמורים הלא אימורים כי ליתנהו לא מעכבי וכש"כ כאן שנותן לבהונות מלוג אחר ומוכרח מזה דהא דאמרו בזבחים (דף מ"ד) שאסור באכילה עד שיתן מתנותיו הוא כקודם זריקה ועיין מנחות (דף נ"ח) ובתוס' זבחים (דף ע"ה) דמדמי ללוג שמן לחטאת העוף דאיכא ביה זריקה לבד וברור:

אבל תמוה לי מדוע לא נזכר בגמרא פלוגתא דילהו גבי פר ושעיר של יוהכ"פ שאם נתן מאחד בין הבדים ומהשני על הפרוכת ונשפך ושחט אחר והזה ממנו על המזבח איך עושין עם האימורים שלהן אם כולן נקטרים או אינו נקטר רק אחרון לבד, ולכאורה הוי חד פלוגתא כמו גבי עשרונות אם כולהו נאכלין כן פליגי גם הכא אם מקטירין אימורי כל אחד דבשעה שהזה בין הבדים היו האימורים ראוין להקטיר רק שלא זרק הדם בפרוכת ממנו ולא גמר הכפרה א"כ הוי כמו נאבדו האימורים אחר זריקת בה"ב ושפיר נזרק רק אימורים אינן מקטירים כמו דאין הלוג ראשון נאכל ויעוין זבחים סוף פרק השוחט

והמעלה במשנה ובמעילה סוף פ"ק בתוס' ד"ה תשובה גנובה. ואולי כיון דניתן מדמו בין הבדים לא הוי פסולו כנשפך הדם ולכו"ע אם עלה לא ירד ואפשר כאן מעלין לכתחילה וצע"ג בזה. ובירושלמי יומא פ"ה פליגי בקיבל מג' כוסות ומכוס אחד הזה בין הבדים ומכוס שני בפרוכת אם צריך להערות על היסוד מכולן יעו"ש. אבל כאן בג' פרים ועיין ברש"י מנחות (דף ט"ז ע"ב) ד"ה משכחת לה כו' בד' פרים כו' דבכל אחד קרבו מתיריו דהא כולן כשירים כו' משמע קצת דניתרין האימורים של כולם להקריב למזבח ולשפוך שיריהן זע"ז מפגל לשפוך שיריהן או להקטיר אימוריהן חוץ לזמנו ואכמ"ל ודוק:

פרק ה

הלכה א

אין לו בוהן כו'.

אבל איטר לא נזכר משום דלא כתיב יד ימינו רק הימנית לכו"ע ובתפילין כתיב ידכה דביה תלוי ובגיד הנשה מבעי משום ויגע בכף ירכו, ועוד דמסתברא דבחד צד בעי להיות ואם בדידיה יהיה ביד בצד אחד וברגל בצד אחר ובוהן יד ורגל ותנוך בחד צד מבעי להיות וע"כ דהימנית דכו"ע תלוי וברור והוא הדין בחליצה ודוק:

הלכה ד

חסר מאחר שיצק יביא אחר בתחלה.

משום דיציקה קבעה ליה כדאמר פ"ק דמנחות (דף ט'), ובהלכה ו' הקדים מתן שמן למתן דם ימלא הלוג שמן אף לאחר יציקה פירשו בתוס' מנחות (דף ה') משום דיציקה היה שלא כדין שהקדים למתן דם לכן לא קבעה, אך א"כ בהקדים מתן בהונות למתן שבע דיציקה היה כדין אחר שנתן מהדם וצריך לומר דעל זה לא איכפת לן רק שיהא הלוג כפי המותר מהיציקה שלא יחסרו השיריים הנשאר בלוג וכי חסרו הנשאר בלוג לא יוכל למלאות רק צריך להביא לוג אחר ואינו דומה למנחה דאם חסרו שירים אחר הקמיצה מקטיר קומץ עליהן והן אסורים באכילה וכאן צריך הלוג שיהא קיים הנשאר בלוג עד אחרי כלות מתנותיו, אבל אם הנשאר בלוג קיים רק שהקדים מתן בהונות למתן שבע בזה סגי שימלאנו, ובזה כתבו בשמ"ק בשם תו"ח שהרש"מ פירש שאחר שימלאנו יתן עוד ממנו מתן שבע ואחרי זה מתן בהונות וכן מסתברא דהא הבא עם הזבח זריקת הדם מוציאתו מידי מעילה, ובבא בפני עצמו מועלין בו עד שיתן מתן שבע [כדמפורש ברש"י זבחים (דף מ"ד ע"א) ד"ה רבי אומר כו' אבל מתן בהונות דלאו צורך גבוה כו'] אם כן כשימלאנו ויתן לבהונות מאן מפיק להנך שנתן בלוג כשמלאהו מידי מעילה כיון

שמתן שבע נתן מקודם שמלאהו. ולומר דבהנך שמלאן בלוג אחר מתן שבע לא נחית בהו דין מעילה זה מוזר דיהיה נתקדש בכלי ולא יהא בזה דין מעילה הן דאם נשפך הלוג טרם מתן בהונות הלא לפי דברי רש"י לא יהיה בהו דין מעילה כיון דליכא מנייהו מתן גבוה ואכמ"ל בזה. ובתוספתא גירסא אחרת והר"ש פירש מה שאינו כגירסת גמרא דילן ודוק:

הלכה ח

מצורע שנתנגע אחר שהביא אשמו.

נ"ב מפורש בתוספתא דכריתות פ"א עיי"ש:

הלכה ט

מצורע שהביא קרבן עני והעשיר כו' הכל הולך אחר האשם.

הנה בכריתות (דף י') ת"ר כו' יולדת מביאה בדלות ובעשירות, מצורע מביא בדלות כו'. ונראה דמכוון להא דאמרו בתו"כ שבמצורע אם הביא חטאתו כשהיה עני והעשיר יגמר כעני ומביא עולת העוף אעפ"י שהוא עכשיו עשיר אבל יולדת שהביאה חטאת כשהיתה עניה והעשירה תביא עולת בהמה וטעמא מפני שבהחטאת אין נפק"מ בין עניה לעשירה ששתיהן מביאות עוף, יעו"ש בתו"כ מצורע סוף פרשה ד'. ובתוספתא נגעים פ"ט אבל יולדת שהביאה קרבנה עניה והעשירה תגמור בעשירה שלא ממין שהיא מביאה חטאתה היא מביאה עולתה, פירוש ואף עשירה מביאה חטאת עוף לכן לא קבע להעולה שתביאו בעניות, וזה פירוש הברייתא יולדת מביאה בדלות ועשירות, פירוש שהחטאת מביאה כשהיא עניה ולבסוף כשהעשירה מביאה העולה בהמה, מצורע מביא בדלות פירוש שאם הביא חטאתו כשהוא עני מביא אף אם העשיר עולתו קרבן עני וזה עולת העוף וקמ"ל זה הדין החדש ודוק: